

YASHIL IQTISODIYOT BARQAROR RIVOJLANISH OMILI

Axrorov Elyorjon Baxtiyor o'g'li

O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Annotatsiya: Maqolada yashil iqtisodiyot tushunchasi, uning asosiy tamoyillari va barqaror rivojlanish omili sifatidagi ahamiyati yoritiladi. Jahon tajribasi va O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish istiqbollari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, ekologik muhofaza, qayta tiklanuvchi energiya, innovatsiyalar, uglerod neytralligi, O'zbekiston iqtisodiy islohotlari.

Kirish

Bugungi kunda ekologik muammolar va iqlim o'zgarishi global darajadagi eng dolzarb masalalardan biriga aylangan. An'anaviy iqtisodiy model tabiiy resurslardan ortiqcha foydalanish va atrof-muhitga zarar yetkazish bilan bog'liq bo'lib, bu uzoq muddatli barqaror rivojlanishga tahdid solmoqda. Shu sababli, dunyo mamlakatlari yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini jadallashtirmoqda.

Yashil iqtisodiyot – bu resurslardan samarali foydalanish, ekologik barqarorlikni ta'minlash hamda iqtisodiy o'sish va aholi farovonligini oshirishni birlashtiruvchi modeldir. Ushbu iqtisodiy model atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bir qatorda, innovatsiyalar va investitsiyalarni ham rag'batlantiradi.

Mazkur maqolada yashil iqtisodiyot tushunchasi, uning asosiy tamoyillari va barqaror rivojlanish omili sifatidagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Yashil iqtisodiyot tushunchasi va uning asosiy tamoyillari

Yashil iqtisodiyot – bu iqtisodiy o‘shishni ta’minlash bilan birga atrof-muhitga zarar yetkazmaslik, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va uglerod chiqindilarini kamaytirishga asoslangan iqtisodiy modeldir.

U quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

Resurslardan samarali foydalanish – energiya, suv va boshqa tabiiy resurslarning tejamkor sarflanishi.

Ekologik barqarorlik – ishlab chiqarish va iste’mol jarayonlarining atrof-muhitga minimal ta’siri.

Past uglerodli iqtisodiyot – qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish.

Ijtimoiy adolat – aholi turmush darajasini oshirish va ekologik toza muhitni yaratish.

Innovatsiyalar va texnologiyalarni rivojlantirish – yangi ekologik texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy o‘shishni qo‘llab-quvvatlash.

Yashil iqtisodiyotning barqaror rivojlanishga ta’siri

Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish tamoyillariga to‘liq mos keladi. Uning asosiy ta’sir yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

Ekologik barqarorlikni ta’minlash – havoning ifloslanishini kamaytirish, chiqindilarni qayta ishlash va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish.

Iqtisodiy o‘shish va yangi ish o‘rinlari yaratish – yashil texnologiyalar va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiyalar iqtisodiy taraqqiyotga hissa qo‘shadi.

Sog‘lom muhit yaratish – toza suv, havo va tabiiy muhit inson salomatligi uchun muhim ahamiyatga ega.

Energetik mustaqillikni ta'minlash – qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish mamlakatlarning energetik xavfsizligini oshiradi.

Jahon tajribasi: yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha ilg'or davlatlar

Dunyo bo'ylab bir qator davlatlar yashil iqtisodiyotga o'tishda yetakchi o'rinlarni egallamoqda:

Germaniya – qayta tiklanuvchi energiya manbalariga sarmoya kiritish va ekologik standartlarni joriy etishda yetakchi.

Shvetsiya – uglerod chiqindilarini kamaytirish va chiqindilarni qayta ishlash bo'yicha ilg'or tajribaga ega.

Xitoy – yashil texnologiyalar va qayta tiklanuvchi energiya ishlab chiqarishda dunyodagi eng yirik davlatlardan biri.

O'zbekistonda yashil iqtisodiyot rivojlanishining istiqbollari

O'zbekiston ham yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish yo'lida qator muhim qadamlarni tashlamoqda. Xususan, quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ishlar olib borilmoqda:

Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish – quyosh va shamol energetikasi bo'yicha yangi loyihalar amalga oshirilmoqda.

Ekologik qonunchilikni mustahkamlash – atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha normativ hujjatlar takomillashtirilmoqda.

Yashil moliyalashtirish – ekologik loyihalar uchun xalqaro grantlar va investitsiyalar jalb qilinmoqda.

Texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash – energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-texnikaviy ishlanmalar qo'llab-quvvatlanmoqda.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yashil iqtisodiyot" konsepsiyasini joriy etish bo'yicha qarorlari mamlakatda ushbu yo'nalishning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda.

Yashil iqtisodiyotga o'tishdagi muammolar

Yashil iqtisodiyotning rivojlanishi bir qator muammolar bilan bog'liq:

Moliyaviy resurslarning cheklanganligi;

Innovatsion texnologiyalarning yetishmovchiligi;

Ijtimoiy ong va madaniyatni o'zgartirish zarurati;

Yashil iqtisodiyot loyihalarini amalga oshirishda byurokratik to'siqlar.

Bu muammolarni hal qilish uchun davlat siyosati va xususiy sektor hamkorligini mustahkamlash, xalqaro tajribadan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Yashil iqtisodiyot hozirgi global iqtisodiy rivojlanishning ajralmas qismiga aylanmoqda. U atrof-muhitni muhofaza qilish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni oshirish imkonini beradi.

O'zbekiston ham yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida muhim islohotlarni amalga oshirmoqda. Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, ekologik innovatsiyalarni rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish mamlakatning barqaror rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Kelgusida yashil iqtisodiyot tamoyillarini yanada keng joriy etish uchun davlat, xususiy sektor va fuqarolik jamiyatining birgalikdagi harakatlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yashil iqtisodiyot bo'yicha qarorlari.
2. Jahon banki va BMTning yashil iqtisodiyot bo'yicha hisobotlari.
3. Xalqaro ekologik tashkilotlarning ilmiy tadqiqotlari.
4. Yevropa Ittifoqining yashil energetika strategiyalari.